

Радько А. І.

*Ужгородський національний університет, м. Ужгород,
факультет суспільних наук, бакалавр 3-го року навчання, 052-Політологія*

ПОЛІТИЧНІ АКТОРИ ЕЛЕКТОРАЛЬНОГО ЦИКЛУ 2019-2020 рр. НА ЗАКАРПАТТІ

Radko Antony,

*Uzhhorod national university, Uzhhorod,
Faculty of social sciences, 3th year student, C2- 0312 Political sciences and civics*

POLITICAL ACTORS OF ELECTION IN 2019-2020 YEARS ON TRANSCARPATHTIA

На думку автора дослідження, при розгляді тематики статті варто взяти до уваги як політичних акторів зазначеного циклу партії, які за результатами виборів мають мандати в Закарпатській обласній раді, бо вони здобули переконливу перемогу й в парламентських перегонах і «спринтах» на елекції в місцеві ради завдяки своїй більш-менш системній і реальній, відчутній діяльності [1;4]:

«Рідне Закарпаття» – регіональна закарпатська політична партія, зареєстрована 24.10.2018 року, яка була створена й розгалужена на мейнстрімі ідеологічних наративів ПП «Слуга Народу» виборчого процесу Президента України чотирма нардепами-мажоритарниками - Робертом Горвартом, Валерієм Лунченком, Василем Петьовкою і Владиславом Поляком. Своєю ідеологічною платформою проголосила регіоналізм і партіотизм. Багато експертів і пар-менеджерів політичних сил оцінюють цю партію як «першу справжню регіональну політичну силу на Закарпатті». Має широке представництво в усіх ТГ Закарпаття, є першою в рейтинзі в Закарпатській обласній раді. Активну діяльність вела протягом 2020-2021 рр., особливо протягом перебігу місцевих виборів в краї. Після кінця інституалізації результатів електорального циклу 2019-2020 рр. не проводила активної партійної роботи. Окремі прецеденти такої роботи було відзначено протягом початку повномасштабного вторгнення РФ. Формально штаб політичного актора локований в місті Ужгород, її керівником зареєстровано Новицького Андрія Андрійовича [1;9].

«Слуга народу» – всеукраїнська політична партія, зареєстрована 2 грудня 2017 року, яка була створена на основі «Партії рішучих змін». Основу активу партії на її початках діяльності складав акторський склад медіахолдингу «Квартал-95» та громадські й публічні діячі,

дотичні до структур, пов'язаних із Дмитром Разумковим. Партія себе характеризувала в спектрі лібертаріанства, соціал-лібералізму та центрризму в різний час донині. Політична партія має монобільшість у Верховній Раді України, досить обмежене представництво в органах місцевого самоврядування. Фактично парламентський істеблїшмент партії сформував уряд України та має значний вплив на судову систему через нього. Офіси партії є майже в усіх регіонах України. Партія вважалася тривалий час до початку виборчого циклу 2019-2020 рр. віртуальною. Почала проводити активну партійну роботу після 2019 року. Від тоді як партія почала перемагати на виборах усіх рівнів та видів у неї багаторазово змінювалося керівництво. Наразі керівником партії є Олена Шуляк. Партія має молодіжне політичне крило На Закарпатті стабільне представництво ПП було створено протягом 2019-2020 рр, яке очолював ,зазвичай, призначуваний Президентом України, що є гарантом від цієї ПП наразі, голова ОДА. Зараз головою Закарпатського осередку ПП «Слуга Народу» є голова Закарпатської ОДА Віктор Микита. Політична партія на Закарпатті має впливову кількість мандатів у більшості селищних і міських радах, займає друге місце за кількістю депутатів у Закарпатській обласній раді [11;12].

«Батьківщина» - це політична партія, що позиціонує себе як всеукраїнське об'єднання лівоцентристського спрямування, яку очолює народний депутат України Юлія Тимошенко, колишній прем'єр-міністр України. Уперше представлена у Верховній раді 2002 року, з 2008 року – член наглядової ради Європейської народної партії. У 2012 році партія провела виборчу кампанію під назвою "Об'єднана опозиція «Батьківщина» з керівником Фронту Змін Арсенієм Яценюком на чолі. 15 червня 2013 року партії Фронт Змін та Реформи та Порядок увійшли у партію «Батьківщина». У ВРУ має фракцію з 25 депутатів . Партія має ідеологією спектру правих наративів євроатлантизму, консерватизму, хоча лобіює ліві проекти в органах влади. На Закарпатті укорінена з власним регіональним істеблїшментом ще з 2000-х років. Має досить помірне наразі представництво в органах місцевого самоврядування області на третіх-четвертих позиціях у рейтингах області. Сповідує достатньо релятивну риторику протягом динамічних політичних процесів в області, частіше підлаштовується під інтереси домінуючих партій з часом. Веде протягом тривалого періоду часу в області партійну роботу. Має осередок в обласному центрі Закарпаття. Займає третє місце в рейтинзі мандатів у Закарпатській обласній раді [2].

«КМКС» – Партія угорців України – це спілка регіональної ПП «Партія угорців України», яка є локалізованою партією угорців Закарпаття, мета яких здобути домінування в органах Берегівського та Виноградівського районів Закарпатської області та створити впливову фракцію угорської національної меншини в Закарпатській обласній раді, та громадської організації «КМКСЗ» – Товариство угорської культури Закарпаття. Партія є системним представництвом угорців, що проживають на Закарпатті. ПП підтримується безпосереднім чином Угорщиною та її адміністрацією. Партія сприяє створенню угорськомовних осередків у комунальних установах освіти та дипломатичних представництв з метою відновити та посилити правовий статус угорської національної меншини від освіти рідною мовою до створення власного автономного району. З цього випливає, що ідеологією цієї партії є своєрідний угорський ревізіонізм. Партія домінує в органах місцевого самоврядування вищезазначених районів, не має парламентських представників у Верховній Раді України. Наразі її керівником є Василь Брензович який був народним депутатом України та заступником голови Закарпатської обласної ради. Займає третє місце в рейтинзі мандатів Закарпатської обласної ради [7].

«Команда Андрія Балоги» – це персоналістська регіональна закарпатська політична партія, яка була створена у серпні 2020 року на базі ПП «Єдиний Центр». Ідеологічно й програмно партія спирається на досвід й платформу політики мера міста Мукачева Андрія Балоги, який перейняв наративи й положення від позиції свого батька – народного депутата України від ПП «Єдиний Центр» по шістьдесят дев'ятому одномандатному територіальному виборчому округу Віктора Балоги. Ідеологію партію можна окреслити як «закарпатський економічний надпатріотизм» Керівником партії наразі є Андрій Балага. Партія не веде жодної партійної діяльності після останніх виборів в Україні. Партія займає четверте місце за здобутими мандатами в Закарпатській обласній раді. Партія не отримала очікуваної розгромної перемоги на місцевих виборах 2020 року. Її найбільш значні успіхи – це обрання здобуття семи мандатів в облраді, п'яте місце в Закарпатській обласній раді восьмого скликання обраний мер Мукачева від партії й один нардеп, формально маючий стосунок до партії[8].

«Європейська солідарність» – це всеукраїнська політична партія консервативного та правоцентристського спрямування, зареєстрована 5 травня 2000 року. З 27 серпня 2014 до 24 травня 2019 називалась «Блок Петра Порошенка „Солідарність“». 24 травня 2019 року партія

змінити найменування на «Європейська Солідарність». У Верховній Раді України IX скликання представлена 27 депутатами. Ідеологічно партія еволюціонувала від соціал-демократії до сплуту християнської демократії, консерватизму, пан'європеїзму. Наразі керівником партії є Петро Порошенко. Партія веде активну партійну діяльність, маючи навіть молодіжне крило. На Закарпатті партія укорінена з 2010-х років в різних форматах і назвах. Має 6 мандатів в Закарпатській обласній раді 8-ого скликання, займаючи шосте місце в її рейтинзі. Має досить обмежене, але репрезентативне представництво в місцевих радах регіону, особливо в південних районах [3].

«За майбутнє» – це всеукраїнська партія, фінансована українським олігархом Ігорем Коломойським. Зареєстрована 18 липня 2008 року як «Україна майбутнього» 20 травня 2020 року змінила назву на «За майбутнє». Створена на основі депутатської групи «За майбутнє» з 22 депутатів. Очолив її колишній голова Одеської ОДА (2014–2015) та Волинської облради (2015–2019) Ігор Палиця. Ідеологічно знаходиться в колі сегментів ліберального консерватизму, який межує з правоцентристським популізмом. На Закарпатті партія має одну з найнижчих рівнів підтримки як на парламенських, так і на місцевих виборах, хоча має кілька громад, де має до 5 мандатів, що дає їй певний відтінок репрезентованості, але не впливу. Має шість мандатів у Закарпатській обласній раді 8-ого скликання, поділяючи останнє місце в її рейтингу. Принагідно зазначити, що один з материнських фундаторів ПП «Команда Андрія Балоги», є наразі, а саме з травня 2022 року, Віктор Балога є очільником Закарпатського осередку цієї партії. Партія на Закарпатті веде активну партійну діяльність. Але треба зазначити, що вона концентрується в цілому на підтримці ЗСУ, політики ОДА та ревізії багатьох своїх кандидатів в місцевому самоврядуванні краю [5;6]

«Опозиційна платформа – за життя» (аббревіатура ОПЗЖ) — заборонена в Україні проросійська політична партія соціального спрямування. Зареєстрована 9 грудня 1999 року як Всеукраїнське об'єднання «Центр». У липні 2016 року партію було перейменовано у «За життя», а керівником обрано Вадима Рабіновича. Наприкінці липня 2018 року з партією об'єдналася ГО олігарха та кума Путіна Віктора Медведчука – «Український вибір». З 19 березня 2022 року РНБО припинило діяльність партії на час воєнного стану через російське вторгнення в Україну. 14 квітня 2022 року фракція ОПЗЖ у ВРУ призупинила діяльність, нардепи не планували оскаржувати це рішення, і заявили,

що працюватимуть як позафракційні. Натомість 21 квітня більшість колишніх нардепів фракції створили у ВРУ 9 скликання депутатську групу «Платформа за життя та мир» під керівництвом Юрія Бойка. 12 травня 2022 року фракцію ОПЗЖ було остаточно ліквідовано з ВРУ. 20 червня 2022 року Восьмий апеляційний адміністративний суд у Львові задовольнив позов Міністерства юстиції й заборонив партію. 15 вересня 2022 року Касаційний адміністративний Суд України, за ініціативою СБУ, в складі Верховного Суду України відхилив апеляційну скаргу проросійської політичної партії «Опозиційна платформа – За життя» («ОПЗЖ») і таким чином остаточно заборонив її діяльність в Україні. На Закарпатті ця партія в різних іпостасях укорінилася з 2000-х років. На виборах 2019-2020-х років здобула на Закарпатті 6 мандатів в облраді, щоправда, зайнявши в її рейтинзі останнє місце. Має широке представництво місцевих депутатів в усіх громадах регіону, де є значна частка населення з російською мовою як рідною або із загальною ідентифікацією значної частки населення себе як корінних росіян. Хоча після заборони партії її депутатів місцеві й обласна ради позбавили своїми рішеннями мандатів [10].

З огляду акторного складу електоральної сцени закарпатського виборчого театру можна дійти таких цікавих висновків:

На Закарпатті почали з'являтися перші персоналістські партії нового типу на прикладі «Команди Андрія Балоги», які транзитують «непартизовані» або самовисувані місцеві еліти на подальші каденції, аби здобути більш сучасні та ефективні канали та важелі комунікації та завоювання електорату через спроби формалізувати та зробити всеохопної задля розширення сфери впливу в регіоні наративи й досвід одноосібних або окремо взятих патрон-кланових політичних діячів.

Більшість партій ведуть слабку організаційно-ідеологічну роботу у період між електоральними циклами.

На авансцену вийшли з активною позицією та потужним потенціалом для здобуття природного ареалу політичні партії національних меншин із автентичною ідеологічною основою як КМКС – Партія угорців України.

На одній хвилі піднявся кластер партій «Слуга Народу – Батьківщина – Рідне Закарпаття», що пропонують поліідеологічність і різнорієнтованість у власних програмах і тезах діяльності, але для них спільним є популістичний ґрунт риторики й методики ведення партійної діяльності для різних сегментів населення Закарпатської області:

«Рідне Закарпаття» скеровано на патріотично налаштованих мешканців регіону, які мають стабільне соціальне й бізнес-забезпечення на теренах області, «Слуга народу» – на електорат, що відчуває потяг змін по всій Україні в постлібертарінаському тренді виборчої кампанії Володимира Зеленського, «Батьківщина» – на частину населення, яку цікавлять ліві потреби як соціальна політика та аграрна економіка.

Також репрезентовані партії лобістського спрямування, орієнтовані у своїй структурі та програмі на різні цілі. Наприклад, партія, що має маржинальний ідеологічний характер «ЗаМайбутнє» завдяки цьому може просувати рішення груп, які її опосередковано контролюють. Особливої уваги в цьому контексті заслуговує «Опозиційна Платформа За Життя». Ця політична організація була підв'язана як під своєрідне менторство, так і під ідеологічний вплив риторику й програми російських партій «Єдина Росія» та «ЛДПР». Відповідно її електоральним полем є проросійськи налаштовані мешканці Закарпаття, які є чимало й зараз завдяки профілактичній роботі системи радянських органів політроботи у минулому столітті в області, якою проходить «залізна завіса».

Список використаних джерел:

1. Відомості щодо зареєстрованих у встановленому законом порядку політичних партій станом на 01.01.2021 року. Міністерство Юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/m/4561> (дата звернення: 27.04.2023)
2. Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина». Офіційний веб-сайт. URL: <https://ba.org.ua/> (дата звернення: 27.04.2023)
3. Європейська солідарність. Веб-сайт. URL: <https://eurosolidarity.org/> (дата звернення: 27.04.2023)
4. Закарпатська обласна ТВК оприлюднила результати виборів до облради. Рубрика-Політика. 10.11.2020. Карпатський об'єктив. URL: <http://politika.ko.net.ua/?p=11425> (дата звернення: 27.04.2023)
5. Закарпаття ЗА Майбутнє. Facebook-сторінка. URL: https://www.facebook.com/ForFutureZakarpattia/?locale=uk_UA (дата звернення: 27.04.2023)
6. «За майбутнє». Офіційний веб-сайт. URL: <https://zamaibutne.com.ua/> (дата звернення: 27.04.2023)
7. «КМКС» Партія угорців України. Офіційний веб-сайт. URL: <https://kmsz.com.ua/> (дата звернення: 27.04.2023)
8. Команда Андрія Балоги. Facebook-сторінка. URL: <https://www.facebook.com/KomandaA2020> (дата звернення: 27.04.2023)
9. Лідери партії “Рідне Закарпаття” розказали, з чим йдуть на вибори і чому перемагатимуть. ZANOLOVOK.COM.UA – ЗАКАРПАТТЯ ПРО ГОЛОВНЕ. пн,

- 05/10/2020 – 11:16. URL: <https://zaholovok.com.ua/lideri-partii-ridne-zakarpattya-rozkazali-z-chim-ydut-na-vibori-i-chomu-peremagatimut> (дата звернення: 27.04.2023)
10. Опозиційна платформа — За життя. Українська Вікіпедія. URL: https://www.facebook.com/ForFutureZakarpattia/?locale=uk_UA (дата звернення: 27.04.2023)
 11. Політична партія «Слуга Народу». Офіційний веб-сайт URL: <https://sluga-narodu.com/> (дата звернення: 27.04.2023)
 12. «Слуга народу». Українська Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Слуга_народу (дата звернення: 27.04.2023)